

leha — Izvzemki ponedeljek — vsak dan jutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Metropolitanska pisma se ne sprejemajo, rokopolaj se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 7.—, pol leta L 32.— in cel leto L 60.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v široki eni kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stot., osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2.—. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2.—. — Oglasi naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Spori v III internacionali

Poročila o zborovanju III. internacionalne v Moskvi, ki nam prihajajo sedaj v roke, nam nudijo vedno bolj jasno sliko o problemih, s katerimi se bori danes mednarodno komunistično gibanje. Z zadnjimi smo poročali, da išče komunisti novo pota in nove oblike svojega uveljavljanja. Poudarjali smo, da je spreminjen mednarodni položaj prisilil voditelje ruskega boljševizma, da so začeli porivati taktiko svojega pokreta od leve na desno. Če so na I. in II. kongresu komunistični voditelji pozivali stranke vseh dežel, naj preidejo k naskoku ter izvedejo v vseh državah politično revolucijo, se je obrnila na tem zborovanju vsa ostrina kritike proti radikalnim revolucionarnim strujam komunizma. Današnji zgodovinski položaj se voditeljem komunizma ne zdi pripraven za politično revolucijo. Zato je danes vsak nepremišljen revolucionaren korak komunističnemu proletariatu škodljiv. Od hotranje discipline komunizma je odvisna njegova usoda.

Naravno je potemtakem, da se je težje vseh razprav umaknilo v notranjost komunističnega gibanja in je zunanja politika stopila bolj v ozadje. Notranje razmere posameznih komunističnih strank so stale v ospredju vsega zanimanja in vsega razpravljanja. Zborovanje III. internacionalne se ni pečalo le z potranjimi razmerami italijanske stranke, temveč tudi s spori v nemški, češkoslovaški in francoski komunistični stranki. Ker se je pomaknila taktika ruskega boljševizma na desno, je bilo zadržanje III. internacionalne napram centram, ki so posameznih dežel zelo popustljivo. Niti italijanski socialisti niso brezpogojno izključili. Če Serati vrže iz stranke reformiste, če z drugimi besedami povzroči v stranki nov razkol, lahko s svojimi pristaji pristopi k III. internacionali.

Čehoslovaški voditelj Šmeral je bil spregovoril na zborovanju čeških komunistov programatičen govor, ki je vzbudil radi svojega reformizma v vseh komunističnih krogih velik odpor. Zborovanje v Moskvi mu je prizaneslo. Če se Čehoslovaki tekom treh mesecev po boljšajo in se v tem času združijo z nemškimi komunisti v eno stranko, smejo ostati v III. internacionali in vse jim bo odpuščeno.

Ko je francoski ministrski predsednik Briand klical nov letnih pod orožje, da bazele demokratsko kotlino, je francosko delavstvo hotelo prirediti demon-

stracije proti vladi. Voditelj francoskih komunistov Frossard je nastopil proti in o tem moralno podprl francoski militarizem. V Moskvi mu so ta pogrešek spregledali. Ko je Bela Kun napadal Frossarda, sta francoskemu komunistu priskočila na pomoč sam Lenin in Trocki. Poudarjala sta, da je komunistična stranka na Francoskem mlada in je treba njeno neizkušenost upoštevati. Težje je bilo stališče Nemcev. Voditelj Levi je bil izključen.

Prehod na desno je naletel pri radikalnih strujah komunizma na močan odpor. Številne komunistične skupine so vložile ostre proteste in napadle voditelje III. internacionalne. Očitajo jim reformizem in jih pred celim svetom žigosajo za izdajalce revolucionarnega proletariata. Najbolj ljut je bil protest »Nemške delavske komunistične stranke« (K. A. P. D.). Ta stranka sicer ni edina zastopnica nemških komunistov, kajti v Nemčiji obstaja tudi tako zvana »Združena komunistična stranka Nemčije« (V. K. P. D.), toda njena organizacija je močna in uživa velik ugled med komunističnim delavstvom. Izstop te stranke iz III. internacionalne je iz teh razlogov silno važen. »Nemška delavska komunistična stranka« se je obrnila ob svojem izstopu iz III. internacionalne na proletariatskega sveta s spomenico, v kateri med drugim pravi:

»Čre za vprašanje: reformizem ali revolucija? III. kongres se je odločil za reformizem. Delavska komunistična stranka Nemčije hoče proletarsko revolucijo!

Sodrug, odločite se! Če hočete reformizem, priključite se III. kongresu! Če hočete proletarsko revolucijo, stonite v naše vrste!

Vam, revolucionarnemu proletariatu celega sveta kličemo: III. kongres III. internacionalne je izdal proletarsko revolucijo.

Ti dogodki nam iznova potrjujejo, da se nahaja taktika komunističnega gibanja v veliki krizi. Spremembe, ki so se izvršile med II. in III. kongresom v mednarodnem življenju, so mogočoma vplivale na notranje življenje komunizma. Prva posledica novih dejanskih razmer, mora biti sprememba taktike. Ker so pa razlike med socialno-demokracijo in komunizmom v bistvu in v pravi vrsti le taktičnega značaja, mora sprememba taktike nujno povzročiti tudi krizo miselne podlage komunizma.

Jugoslavija

Kratko zasedanje parlamenta

BELGRAD, 1. Sedanje zasedanje parlamenta bo jako kratko in bo trajalo približno do prihodnje nedelje.

Preiskava o atentatu na Draškovića

ZAGREB, 1. Preiskava glede atentata na ministra Draškovića je končana. Preiskava je dognala štiri krivce.

Vlada zahteva izročitev komunistov

BELGRAD, 1. Ker je mnogo komunistov, o katerih trdi preiskava, da stoje v zvezi z atentati, odšlo v inozemstvo, bo vlada zahtevala njih izročitev diplomatim kotim potom. Med temi se nahaja tudi dr. Šima Marković, ki se trenutno mudi na Angleškem, odkoder namerava odpotovati v Ameriko.

Konferenca hrvatskih opozicijskih strank

SARAJEVO, 1. Osebnini odbor hrvatske kmetijske zajednice je imel svoj občni zbor, na katerem so bili izvoljeni delegati, ki se udeležijo v Zagrebu konferencie hrvatskih opozicijskih strank, ki se vrši koncem tega meseca.

Čehoslovaška

Mednarodni shod esperantistov v Pragi PRAGA, 1. Na mednarodni shod esperantistov so prišli do sedaj zastopniki iz Zedinjenih držav, Estonije, Poljske, Jugoslavije in Belgarske. Pričakuje se prihod angleškega odposlanca Henrika Viviana in zastopnikov ostalih držav.

Rusija

Priprave za pobijanje pomanjkanja in lakote

MOSKVA, 30. Shod odposlancev ruskih zadrug je bil obvešen od izvršnega odbora III. internacionalne, da se je na zadnjem shodu III. internacionalne ustanovil posebni mednarodni odsek za komunistične zadruge. Odsek bo imel nalogo, da vzpostavi med ruskimi zadrugami tesne gospodarske stike. Končni cilj odbora je zlonimni blokadi Rusije in odpraviti na ta način glavni vzrok splošnemu pomanjkanju, ki razraja v Rusiji od revolucije dalje.

Osebnini izvršilni odbor je potrdil članke komisije za borbo proti pomanjkanju. Ustanovil se je tudi vserski odbor za pomoč stradalnim. Ta odbor je imel 20. julija v beli dvorani moskovskega sovjeta pripravljeno sejo, kateri so prisostvovali Kamenev, Krasin, Lumačarskij, Litvinov, Smidovič, bivši ministra Krenskijskega in Kamenev. Kiskin in

Italija

Razprava o vnanji in notranji politiki v senatu. — Izjave ministrskega predsednika in ministra vnanjih stvari

RIM, 1. Včeraj se je nadaljevala v senatu razprava o vladnih izjavah glede italijanske notranje in vnanje politike.

Senator Schanzer je poudarjal, da je Bonomijska vlada pokazala veliko energijo, ko je stopila nasproti sedanjemu težavnemu položaju v državi. Veliko se je govorilo o ogromni večini, ki jo je vlada dobila v zbornici, eno pa je gotovo: da nudi parlamentarni položaj vladi ugled in moč, ki sta ji potrebna sedaj, da more vzpostaviti mir in red. Programi morajo biti danes državni, ne strankarski, ker predvsem je treba narediti konec meščanski vojni.

Program sedanje vlade se odlikuje po svoji jasnosti in zmislu za dejanske razmere. Vladni program vsebuje v bistvu tri točke: vnanjo politiko, finančno vprašanje, vzpostavitev javnega reda. Govornik je izjavil, da se glede vnanje politike ne bo bavil z jadranskim vprašanjem, ker pričakuje senat vladnih izjav o tem vprašanju. Kar se tiče drugih vprašanj vnanje politike, je senator Schanzer veliko govoril o Hardingovem delovanju za razorožitev, s katero se začne čase bavi tudi posebna komisija Zveze narodov. Poudarjal je, da mora Italija v tem oziru izdatno podpirati Washington in Zenevo.

Zaključil je svoj govor, izražajoč upanje, da bo Bonomi vzpostavil red v notranjosti, s čimer si bo stekel velike zasluge za domovino.

Senator Giardino je predložil resolucijo, v kateri izraža zaupanje vladi, pričakuje popoln program, ki ga je Bonomi obljubil. Vključ temu, da priznava dobro voljo ministrskega predsednika, vendar ne zaupa dosti v uspeh pogajanj med fašisti in socialisti in vpraša, kakšne načrte ima vlada za slučaj neuspeha teh pogajanj. Senator Giardino je govoril nadalje o vprašanju povzdige italijanske industrije, o solstvu in uradniški reformi, opozarjajoč vlado, da bi se morala vključiti v zakon o uradniški reformi tudi klavzula za izboljšanje gmočnih razmer častnikov.

Govoril je nato minister vnanjih stvari Della Torretta.

Minister vnanjih stvari je predvsem razlagal splošne smernice italijanske diplomacije, poudarjajoč, da mora Italija spoštovati mirovne pogodbe, ki morajo tvoriti podlago njene politike. Če bi se te pogodbe ne izvršile, bi to pomenilo pomanjkanje čuta za zavezniške dolžnosti, zatajevanje njene zmage in junaštva njene vojske; noben Italijan bi ne mogel prevzeti tako velike odgovornosti. Italija mora zahtevati od vseh pogodbenih strank brez razlike spoštovanje pravic, ki si jih je zagotovila, ne bo pa nikdar kršila pravic, ki jih mirovne pogodbe dajejo nasprotni stranki. Pri reševanju dvojnih in negotovih vprašanj, bo postopala popustljivo, kar je v skladu z velikim željo po miru, kateri je potreben in zaželen od vseh narodov.

V zgodovinski dobi, v kateri se nahajamo — je nadaljeval minister vnanjih stvari — bo morala imeti italijanska vnanja politika bistveno gospodarsko vsebino. Potrebujemo sirovin, ki se nahajajo v inozemstvu, tujih tržišč za izvažanje naših proizvodov; treba je tudi skrbeti, da dobe delavne moči, katerih je v Italiji preveč, dela v inozemstvu.

Z ozirom na gospodarske potrebe se mora zastaviti delovanje italijanske politike predvsem na vzhodu in Črnem morju. Vlada zasleduje politične in vojaške dogodke na vzhodu s trdnim namenom, da bo, kolikor mogoče, ščitila italijanske koristi. Potrebno je na vsak način, da se pomanjkanje ravnotežja med sredozemskimi državami ne poveča v škodo Italiji. V ta namen namerava delovati odločno za zagotovitev nedotakljivosti in praktične udeležitve komunisti, ki jih vsebuje koritska pogodba. Potrebna pa je za to sloga in sodelovanje z zaveznicami.

Poizkusi za direkten sporazum z angorsko vlado so morda bili koristni prve čase, toda danes so se pokazali za neizdatne. Angorski nacionalisti so slabo razumeli zmerne in poštene namene italijanske vlade, ki je želela samo sodelovanje z vsemi na gospodarskem polju na bližnjem vzhodu. Program italijanske vlade na vzhodu ostane neizpremenjen, toda izpremeniti se mora način njegove udeležitve. V Adaliji in meandrijski dolini je prišlo do neljubih dogodkov, ki so škodili italijanskemu ugledu na vzhodu. Italija je poslala v Angoro strogo opomin in je pojačala svoj mornariški oddelek v Carigradu v znak svrila in kot pomoč zaveznikom v obrambi tamkajšnje morske ožine, ki mora ostati vedno odprta za prosto plovidbo, da se omogoči italijansko delovanje v krajih okoli Črnega morja.

Dogovor med Italijo in Grčijo glede Dodekaneza more stopiti v veljavo le po sklenitvi miru s Turčijo. Tedaj bo predložen zbornici, da ga sodi, odobri, ali pa izpremeni.

O vprašanju Reke in luke Baroš bo govoril ministrski predsednik. On, kot minister za vnanje stvari izjavlja samo, da zastavlja in bo zastavljal vso svojo

skrb za izvršitev rapalske pogodbe, — o koreš se lojalno obvezam, ki jih nalaga in zahtevajo odločno pravice, ki jih daje.

Zivljenje in napredek Zadra ter zaščita italijanskih skupin v Dalmaciji so vladi posebno na srcu. Njihove pravice in koristi bodo našle v njej skrbno in vztrajno braniteljico. Sedanjim prijateljskim odnosom med rimsko in belgrajsko vlado zagotavljajo, da tozadevno delo italijanske vlade ne bo zadelo ob težke potežkoče.

Minister vnanjih stvari je govoril še o vprašanju italijanskih izseljencev in je zaključil svoj govor, poudarjajoč, da se zaveda svoje težke odgovornosti. Vera v veliko bodočnost Italije in najbolj goreč patriotizem mu dajata moč in pogum v težkem in hudem delu, ki bo še bolj uspešno in pravilno, če bo imelo za seboj zaupanje in odobravanje senata.

Govoril je nato med splošno pozornostjo ministrski predsednik Bonomi.

Kritiki senatorja Giardina in obširni razpravi o najrazličnejših vprašanjih — je dejal ministrski predsednik — je bil namen dokazati pomanjkljivost vladnega programa. Toda kritika ni točna, kajti vlada ni morala ne mogla sestaviti enoklopedičnega programa, temveč je morala glavna vprašanja, opozoriti na nje parlament in razložiti svoje smernice. Senatorju Leonardu Bianchiju zagotavlja, da vlada, ki je sprejela svobodo pouka z gotovimi pridržki in v gotovih mejah, ne namerava vsužnjiti tega ključnega vprašanja nobeni politični stranki.

Ministrski predsednik je nato odgovarjal na posamezna vprašanja glede notranje politike.

Glede gradbe ladij se je bila vlada obvezala, da bo odklonila odlok Villade Nava. V omenjenem obsegu se je preprečila vsled višje sile nekaterim ladjedelcem do 30. junija gradba po dolobah omenjenega odloka.

Z zakonskim načrtom glede ustanovitve delavskih svetov, ki ga namerava vlada predložiti, ne namerava nikakor omejevati delokrog zakonodajnih oblastev, temveč namerava dati temu svetu samo omejen delokrog za sestavo nekaterih zakonov o delu. Dejstvo, da bodo zastopniki v višjem delovnem svetu zastopniki raznih sindikatov, bo ublažilo sebičnost posameznih kategorij.

Programatična načela, katerih se je držala sedanja vlada pri sestavljanju koalicijske — je nadaljeval ministrski predsednik — so bila taka kakor načela prejšnje vlade; enakopravnost vseh organizacij kakršnekoli smeri in svobodni pouk z gotovimi pridržki. Postopanje države mora biti z belimi in rdečimi organizacijami enako.

Kar se tiče finančnega položaja, noče biti optimist, dejstvo pa je, da so državne finance bolnik, ki se bliža zdravju. Tudi glede industrijske krize noče biti optimist, kakor je senator Ferraris, strinja pa se z njim v tem, da se mora začeti s strani države delo za znižanje števil delovnih moči in cen.

Ministrski predsednik je nato govoril o vnanji politiki.

Senatorju Scialoja, ki je šele sedaj kritiziral rapalsko pogodbo, je odgovoril, da se mora to vprašanje postaviti tako le: Ali je bilo koristno za Italijo pustiti jadransko vprašanje odprto in ostati leta in leta v negotovosti ter omeiti svoje delovanje v vseh drugih mednarodnih vprašanjih, ali pa je bilo bolj koristno priti do sporazuma in torej popustiti? Ko se je vprašanje tako postavilo, smatra, da se g. Scialoja strinja z njim, ker je sam hotel direktna pogajanja in jih tudi začel v Pallanzi. Sen. Scialoja je rekel, kakšne so bile glavne točke, katere je nameraval doseči na oni konferenci: julijsko mejo, ki bi jo določali vojaški izvedenci, suverenost nad reškim mestom in okolico, toda ne nad pristaniščem, katero bi bilo moralo ostati meddržavnemu konsorciju in neodvisnost Zadra.

Ministrski predsednik je izjavil, da ne verjame, da si je g. Scialoja veliko obljubil glede jadranskih meja. Mi pa — je nadaljeval Bonomi — smo šli v Rapallo v ugodnejših razmerah in smo postavili te le glavne točke: julijska meja na Snečniku, otok Cres, ki je velikanske važnosti za Pulo, aneksijska Zadra.

Bonomi je nadaljeval, da bi še danes, če bi moral izbirati med aneksijsko Reke in neodvisnostjo Zadra ali aneksijsko Zadra in neodvisnostjo Reke, izbral aneksijsko Zadra, ker Zader je italijanski otok v slovanskem morju in če bi ne bil anektiran, bi bil izgubljen. Za Reko se je dosegla svoboda »Samostojnega ozemlja« s popolno suverenostjo nad pristaniščem in kopnenim stikom z Italijo.

Prešel je nato na zelo ključno vprašanje, ki so ga iznesli senator Scialoja in drugi in ki je izzvalo izjavo senatorja Colonne kot predsednika komisije za vnanje stvari.

Izjavil je predvsem, da kar veže čast Italije, je pogodba, podpisana v Rapallu in odobrena v parlamentu. Je li pa rešila ta pogodba vprašanje luke Baroš in vzhodne reške meje? Ni ga rešila. Po čl. 4. te pogodbe je reška država sestavljena od »samostojnega ozemlja«, katerega meje so sedaj meje reškega mesta

in njegovih okrajev. Čl. 5. pravi, da bo te meje začrtala razmejitelna komisija, sestavljena od enakega števila italijanskih in jugoslovanskih delegatov in da bo v slučaju spora prepustljena rešitev predsedniku helvetske zveze.

Ministrski predsednik je omenil predlog reškega župana, naj bi vprašanje pripadnosti luke in Delte rešila komisija izvedencev. Ta sporna točka se ni rešila, temveč odložila, in se je začrtanje mej prepustilo mešani delegaciji in v slučaju spora razsodišču predsednika helvetske zveze, proti kateremu ni priziva.

Vprašalo se je, ali se je minister vnanjih stvari v prejšnji vladi obvezal glede izvršitve dela pogodbe, ki se tiče skrajnih vzhodnih meja reške države in kak vpliv morejo imeti v eventualnem pozivu ne razsodišče javne izjave in obljube, vsebovane v javni listini. Vpraša se tudi, ali imajo te domneve kako dejansko podlago in kakšna je njihova vrednost z ozirom na izrecno glasovanje parlamenta.

Ministrski predsednik je izjavil glede tega vprašanja, da vlada, kateri ima čast predsedovati, noče parlamentu nič skrivati, da pa v interesu Reke ne smatra za potrebno javno razpravljati o tem ključnem vprašanju, dokler pogajanja niso zaključena. Upa, da bo patriotični senat razumel to primernost. S svoje strani se obvezuje, da bo razpravljalo o tem ključnem vprašanju v seji komisije za vnanje stvari v obeh zbornicah in poudarja, da bo vlada govorila jasno in iskreno.

Njegov namen je medtem poizkusiti pot pogajanj. Če bi se luka Baroš prepustila proti volji Reke Jugoslaviji, bi bila ta majhna luka, dana kot pristanišče veliki državi, obremenjena na tudi s plovo brodov, ki bi hoteli pristati ob bregovih Rečine in bi torej bila jugoslovanska zmaga le Pirova zmaga. Jugoslavija bi imela majhno luko, ki bi ne zadostovala za njen razvoj in bi jo morala izpopolniti na Sušaku ali drugod z ogromnimi stroški.

Če bi se pa luka Baroš dala reški državi proti volji druge stranke, bi se zgodilo, da bi druga stranka, ki bi imela v svojih rokah vse železniške naprave na Sušaku, ne uporabljala več te male luke in bi tako reška država imela sicer luko Baroš, ki bi pa bila uvel list.

Treba je torej najti rešitev, ki bo koristna eni in drugi stranki in ki bo rešila vprašanje meddržavnega konsorcija in vprašanje meje. Danes se trudi italijanska vlada, da bi dala Reki redno vlado in namerava dati pogajanjem to le smernico: tesno združiti vprašanje vzhodne meje in samostojnega ozemlja z mednarodno upravo luke in povabiti k pogajanjem mesto Reko, da se mu rešitev ne vsili, temveč da bo od nje odobrena in sprejeta.

Ministrski predsednik je nato pobijal očitanja generala Caviglie, opozarjajoč ga, da bi kot vojak ne smel rabiti lahkomisljenih izrazov, ki bi mogli škoditi narodni disciplini.

Kar se končno tiče vzpostavitve miru v državi, je izjavil Bonomi, da ni sedanja vlada na strani fašistov ne na strani ljudskih arditov in da namerava uveljaviti zakon povsod in proti komurkoli. Vlada bo izvršila ta svoj namen, če bo imela za seboj javno mnenje in parlament. Bonomijski govor je bil pozdravljen z burnim odobravanjem.

Razprava o uradniški reformi v italijanski zbornici

RIM, 1. Razprava o uradniški reformi, ki se je začela v zbornici v soboto, se nadaljuje. Vlada zahteva, kakor znano, polnomoč, da more znižati število uradnikov in vpeljati reforme uradniškega sistema, ki se ji zde primerne. Proti tej polnomoči so v prvi vrsti socialisti, ki zahtevajo, da naj ostane tozadevna zakonodajna pravica zbornici. Večina zbornice se strinja v tem, da je treba glede uradniškega vprašanja takoj nekaj ukreniti, ker grozi drugačnim državnim financam velika nevarnost. Zanimivo resolucijo je predložil na včerajšnji seji zbornice poslanec ljudske stranke Tamellini, ki je predlagal, naj vlada pusti v novih pokrajinah uradniške organizme take, kakor jih je našla, ker so enostavni, ceni in dobri.

Razprava o uradniškem vprašanju bo bržkone zelo dolga in burna

Francija

Komisija strokovnjakov za Gornjo Šlezijo začela svoje delo

PARIZ, 31. Komisija strokovnjakov za Gornjo Šlezijo je začela svoja dela. Na zadnji seji je pretresala stališče angleške vlade glede Gornje Šlezije. Nato je komisija primerjala razne načrte za razdelitev dežele. Komisija stoji na stališču, da se mora meja določiti na tak način, da bi prišlo toliko Poljakov pod Nemčijo kolikor bi prišlo Nemcev pod Poljsko.

«Petit Journal» pravi, da je bil angleški odgovor glede Gornje Šlezije dan nismo v imenu angleške vlade, temveč tudi v imenu angleških posestev (dominionov).

Romunska kraljeva dvojica v Parizu

PARIZ, 31. Romunska kraljeva dvojica v spremstvu knežinje Ileana je prišla včeraj predpoldne s posebnim vlakom iz Romunske v Pariz. Takoj po svojem prihodu je šel kralj k pariškemu sla-

